

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Zbigniew Kapiński (przewodniczący)

SSN Marek Siwek

SSN Igor Zgoliński (sprawozdawca)

w sprawie **A. B.**,

w przedmiocie wyroku łącznego,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 26 czerwca 2024 r.,

kasacji wniesionej Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego

od wyroku łącznego Sądu Rejonowego w Legionowie

z dnia 22 kwietnia 2022 r., sygn. akt II K 867/21,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Rejonowemu w Legionowie do ponownego rozpoznania.**

[PGW]

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Legionowie wyrokiem łącznym z dnia 22 kwietnia 2022 r., sygn. II K 867/22, w sprawie A. B., skazanego prawomocnymi wyrokami:

1. Sądu Rejonowego w Lublinie z dnia 15 czerwca 2005 r., sygn. IX K 240/05, za popełnienie:
 1. w dniach: 24 kwietnia 2000 r. i 15 maja 2001 r. oraz 6 marca 2001 r. dwóch przestępstw z art. 224 pkt 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, na kary grzywny w wymiarze po 50 stawek dziennych po 20 zł każda,
 2. w dniach: 3 grudnia 2003 r., 18 lipca 2004 r., 19 lipca 2004 r., 8 lipca 2004 r. i 25 lipca 2004 r. pięciu przestępstw z art. 286 § 1 k.k., na kary po 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności i na kary grzywny w wymiarze 50 stawek dziennych po 20 zł każda;następnie w miejsce powyższych kar jednostkowych orzeczono karę łączną: 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat próby oraz grzywny w wymiarze 300 stawek dziennych po 20 zł każda; postanowieniem z dnia 17 lutego 2009 r., sygn. IX Ko 154/09, zarządzono wykonanie kary łącznej pozbawienia wolności; obie kary zostały wykonane;
3. Sądu Rejonowego w Lublinie z dnia 12 czerwca 2008 r., sygn. IX K 540/07, za popełnienie w okresach: od 11 marca 2006 r. do 28 marca 2006 r., od 10 maja 2006 r. do 4 lipca 2006 r., od 8 lipca 2006 r. do 10 lipca 2006 r., od 19 grudnia 2006 r. do 30 grudnia 2006 r. i w dniach: 26 kwietnia 2006 r., 2 maja 2006 r., 4 lipca 2006 r., 18 lipca 2006 r., 26 lipca 2006 r., 30 października 2006 r., 2 listopada 2006 r., 9 listopada 2006 r., 10 grudnia 2006 r., 22 grudnia 2006 r. i 19 grudnia 2006 r. oraz w czerwcu i wrześniu 2006 r. przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k., na karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności;
4. Sądu Rejonowego w Lublinie z dnia 24 marca 2009 r., sygn. IV K 169/08, za popełnienie w dniach: 4 i 30 lipca 2006 r., 15 sierpnia 2006 r. oraz 8 grudnia 2006 r. przestępstwa z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k., na karę roku pozbawienia wolności;
5. Sądu Rejonowego w Lublinie z dnia 21 września 2009 r., sygn. IV K 355/09, za popełnienie w dniu 4 sierpnia 2004 r. przestępstwa z art. 286 § 1 k.k., na karę roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności;

6. łącznym Sądu Rejonowego w Lublinie z dnia 24 maja 2010 r., sygn. IV K 584/09, w którym połączono jednostkowe kary z wyroków:
 1. IX K 240/05 i IV K 355/09, a w ich miejsce wymierzono karę łączną 2 lat i 8 miesięcy pozbawienia wolności;
 2. XIX K 2217/06 i IX K 479/07, a w ich miejsce wymierzono kary łączne roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 4 lat próby oraz grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych po 10 zł każda;
 3. IX K 540/07 i IV K 169/08, a w ich miejsce wymierzono karę łączną 4 lat pozbawienia wolności; kary zostały wykonane;
 4. Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z dnia 28 lipca 2015 r., sygn. V K 572/15, za popełnienie w dniu 29 kwietnia 2015 r. przestępstwa z art. 222 § 1 k.k. i z art. 224 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., na karę 6 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin miesięcznie;
 5. Sądu Rejonowego w Elblągu z dnia 8 stycznia 2016 r., sygn. II K 1000/15, za popełnienie w dniu 28 października 2014 r. przestępstwa z art. 298 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., na karę grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych po 40 zł każda;
 6. Sądu Rejonowego w Olkuszu z dnia 18 maja 2016 r., sygn. akt II K 80/16, za popełnienie w dniu 10 lipca 2014 r. przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, którą skazany odbywa od dnia 9 września 2021 r.;
 7. Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z dnia 10 sierpnia 2016 r., sygn. akt V K 517/16, za popełnienie w okresie od 7 maja 2015 r. do 14 lipca 2015 r. przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., na karę roku i 6 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym;
 8. Sądu Rejonowego w Legionowie z dnia 27 marca 2017 r., sygn. akt II K 709/16, za popełnienie w okresie od 26 do 27 sierpnia 2014 r. przestępstwa z art. 286 § 1 k.k., na karę roku pozbawienia wolności

orzekł:

1. na podstawie art. 4 § 1 k.k. zastosował wobec skazanego A. B. Kodeks karny w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2020 r.,
 2. na podstawie art. 85 § 1 i § 2 k.k. w zw. z art. 86 § 1 i § 3 k.k. i art. 87 § 1 k.k. połączył kary ograniczenia wolności określone w pkt 6 i 9, z karami pozbawienia wolności opisanymi w pkt 8 i 10, a następnie w ich miejsce orzekł karę łączną 3 lat pozbawienia wolności;
 3. na podstawie art. 575 § 1 k.p.k. wyroki podlegające łączeniu, w zakresie nieobjętym wyrokiem łącznym, pozostawił do odrębnego wykonania;
 4. na podstawie art. 572 k.p.k., w pozostałym zakresie, postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego umorzył;
 5. na podstawie art. 577 k.p.k. na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył skazanemu okres rzeczywistego pozbawienia wolności: w dniu 29 kwietnia 2015 r. i okres odbywania kary od dnia 9 września 2021 r.;
- Powyższy wyrok łączny nie został zaskarżony przez żadną ze stron i uprawomocnił się z dniem 2 maja 2022 r. (k. 68-69).

Od tego wyroku kasację w trybie art. 521 k.p.k. na korzyść skazanego wywiódł Prokurator Generalny. Zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa procesowego - art. 366 § 1 k.p.k. i art. 410 k.p.k. w zw. z art. 574 k.p.k., a w konsekwencji art. 607e § 1 k.p.k., poprzez nieuwzględnienie w toku orzekania wynikających z akt sprawy informacji wskazujących, że skazany A. B. został przekazany do Polski, w ramach realizacji europejskiego nakazu aresztowania, w celu wykonania orzeczonych wobec niego kar pozbawienia wolności: roku i 6 miesięcy orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w Olkuszu, sygn. II K 80/16 i roku pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w Legionowie, sygn. II K 709/16 oraz niewyjaśnienie wszystkich istotnych okoliczności związanych z przebiegiem postępowań wykonawczych dotyczących kar ograniczenia wolności orzeczonych przez Sąd Rejonowy dla Łodzi- Śródmieścia w Łodzi w wymiarze: 6 miesięcy (sygn. V K 572/15) oraz roku i 6 miesięcy (sygn. V K 517/16), w zakresie zrzeczenia się przez skazanego prawa do korzystania z tzw. zasady specjalności, a następnie połączenie wyżej wymienionych kar: dwóch pozbawienia wolności i dwóch ograniczenia wolności, a w ich miejsce wymierzenie kary łącznej 3 lat pozbawienia wolności w sytuacji, w której obie kary ograniczenia

wolności nieobjęte ENA nie mogły być połączone w trybie art. 87 § 1 k.k., z uwagi na brak oświadczenia skazanego o wyrażeniu zgody na ich wykonanie, w konsekwencji czego brak było warunków do połączenia skazań we wskazanej konfiguracji, wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Legionowie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście zasadna. Zaskarżone orzeczenie zostało wydane z rażącym i mającym istotny wpływ na jego treść naruszeniem przepisów prawa procesowego wymienionych w zarzucie. Trafnie wskazał autor kasacji, że orzekając w przedmiocie wyroku łącznego wobec skazanego A. B. Sąd Rejonowy w Legionowie niedostatecznie zweryfikował kwestię wynikającą z materiałów zebranych w sprawie, tj. pism Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z dnia 21 października 2021 r. o braku możliwości nadesłania akt o sygn. V K 517/16 i V K 572/15 (k. 18 i 21) oraz wniosku skazanego z dnia 7 kwietnia 2022 r. (k.60). Tymczasem zobligowany był do poczynienia precyzyjnych ustaleń do wykonania jakich kar pozbawienia wolności skazany został wydany. Co do innych kar mogących wchodzić w skład kary łącznej pozbawienia wolności (np. ograniczenia wolności, przy zastosowaniu art. 87 § 1 k.k.) winien zaś ustalić, czy skazany złożył skuteczne oświadczenie o zrzeczeniu się prawa do korzystania z zasady specjalności. Choć bowiem w świetle powyższej regulacji możliwe jest łączenie kar pozbawienia wolności z karami ograniczenia wolności i wymierzanie w ich miejsce kary pozbawienia wolności, jednakże w niniejszym przypadku powyższe było niedopuszczalne z uwagi na zakaz sformułowany w art. 607e § 1 k.p.k., dotyczący tzw. zasady specjalności. Jego istota polega na tym, że osoby przekazanej w wyniku wykonania nakazu nie można ścigać za przestępstwa inne niż te, które stanowiły podstawę przekazania, ani wykonać orzeczonych wobec niej za te przestępstwa kar pozbawienia wolności albo innych środków polegających na pozbawieniu wolności. Wyjątki od powyższej zasady zostały sformułowane w § 3 tego artykułu, jednakże w niniejszej sprawie żaden z nich nie miał zastosowania. Niezbędnej weryfikacji materiału dowodowego w tym kierunku sąd orzekający zaniechał, co stanowiło rażącą obrazę art. 366 § 1 k.p.k. i art. 410 k.p.k. w zw. z art. 574 k.p.k., która rzutowała w sposób istotny na treść wyroku wydanego łącznego. Jego wydanie nie

zostało poprzedzone wyjaśnieniem wszystkich istotnych okoliczności sprawy, tj. kompleksowym zbadaniem całej sytuacji prawnej skazanego ukształtowanej wyrokami, którymi został prawomocnie skazany na kary potencjalnie podlegające połączeniu. Jak trafnie podkreślił Prokurator Generalny, nie spełnia tego warunku ograniczenie się do oceny ewentualnego spełnienia przesłanek z art. 85 k.k. co do tych wyroków skazujących, które wskazał sam skazany we wniosku. Dla dokonania racjonalnej oceny w tym względzie konieczne jest dysponowanie odpowiednim materiałem dokumentującym sytuację skazanego oraz dokonanie analizy pozwalającej na:

- ustalenie pełnego zakresu skazań, które powinny być brane pod uwagę przy wydawaniu wyroku łącznego,
- precyzyjne ustalenie treści prawomocnych wyroków na podstawie akt jednostkowych, z uwzględnieniem orzeczeń sądów odwoławczych, a także ich modyfikacji w toku postępowania wykonawczego, wynikających z ewentualnych decyzji o warunkowym przedterminowym zwolnieniu, warunkowym zawieszeniu wykonania kary bezwzględnej oraz zarządzeniu wykonania kary warunkowo zawieszanej,
- stwierdzenie, czy nie istnieją procesowe przeszkody do wydania wyroku łącznego z uwagi na istnienie prawomocnego wyroku obejmującego ten sam zakres orzekania, zawisłość sprawy w przedmiocie wydania wyroku łącznego dotyczącego tych samych skazań lub prawomocne umorzenie postępowania w tej materii (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2014 r., sygn. akt V KK 210/14).

W aktach postępowania o sygn. akt V K 517/16, którymi sąd w trakcie orzekania nie dysponował obejmując wydaną w tej sprawie karę wyrokiem łącznym, znajdowały się informacje kluczowe dla prawidłowego procedowania w tym przedmiocie. Między innymi znajduje się w nich kopia pisma Aresztu Śledczego w W. z dnia 22 września 2021 r., z którego wynika, iż poszukiwany listem gończym do odbycia zastępczej kary pozbawienia wolności skazany A. B. został zatrzymany w dniu 9 września 2021 r. i osadzony w jednostce penitencjarnej na podstawie dwóch europejskich nakazów aresztowania wydanych przez Sądy Okręgowe: w Krakowie w sprawie o sygn. akt III.Kop. 136/20 - do postępowania Sądu Rejonowego w Olkuszu o sygn. akt II K 80/16 i w Warszawie -Praga, sygn. akt V.Kop.60/20 - do postępowania Sądu Rejonowego

w Legionowie, sygn. akt II K 709/16. Powyższe informacje skutkowały wyznaczeniem przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi posiedzenia w przedmiocie przyjęcia od skazanego A. B. oświadczenia dotyczącego korzystania przez niego z zasady specjalności. W toku posiedzenia, w dniu 7 czerwca 2022 r., sygn. akt V Ko 697/22, skazany wyjaśnił, że do Polski został faktycznie przetransportowany w dniu 9 września 2021 r. i po stosownym pouczeniu przez Sąd oświadczył, że nie wyraża zgody na odbywanie kary w sprawie o sygn. akt V K 517/16. W kolejnej korespondencji skazany konsekwentnie podnosił, że nie zrezygnował i nie rezygnuje z zasady specjalności (akta o sygn. V K 517/17 - k. 388, 398, 411 i 421). W kolejnym postępowaniu, z którego aktami nie zapoznał się Sąd meriti przed wydaniem wyroku łącznego, również prowadzonym przed Sądem Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, sygn. akt V Ko 700/22, także w dniu 7 czerwca 2022 r. odbyło się posiedzenie, na którym skazany jednoznacznie oświadczył, że nie zrzeka się zasady specjalności i nie wyraża zgody na odbycie kary w sprawie o sygn. akt V K 572/15 (akta o sygn. V K 572/15 - k. 247).

Dysponując zatem wiedzą, że skazany odbywa karę pozbawienia wolności w wyniku sprowadzenia go do kraju na skutek wykonania europejskiego nakazu aresztowania sąd zaniechał szczegółowego wyjaśnienia tej kwestii. Tymczasem, sytuacja skazanego tego bezwzględnie wymagała, natomiast wnikliwa analiza wszystkich niezbędnych do prawidłowego procedowania dokumentów prowadzi do odmiennych wniosków w kwestii ukształtowania wyroku łącznego wobec A. B.. Nie było wszak podstaw do połączenia w trybie art. 87 § 1 k.k. dwóch kar ograniczenia wolności z karami pozbawienia wolności, co do których to kar wolnościowych skazany z oczywistych przyczyn nie mógł być objęty europejskim nakazem aresztowania, a nadto nie wyraził zgody na ich wykonanie, gdyż nie zrzekł się prawa korzystania z zasady specjalności zarówno przed, jak i po wydaniu rozstrzygnięcia w sprawie o sygn. II K 867/21.

Zasadne było odwołanie się przez skarżącego do dorobku - jednolitego w tej materii - orzecznictwa Sądu Najwyższego. Wynika z niego, że w wyroku łącznym nie podlega połączeniu kara pozbawienia wolności, której nie można wykonać w wypadku przekazania osoby ściganej europejskim nakazem aresztowania, gdy podstawą wydania nie było wykonanie tej kary, a skazany nie zrzekł się prawa do

korzystania z zasady specjalności. Uchylenie przeszkody do wydania wyroku łącznego obejmującego kary pozbawienia wolności za inne czyny popełnione przez skazanego przed wydaniem i niewymienione w orzeczeniu o przekazaniu, przy jednoczesnym braku oświadczenia państwa wykonania nakazu może nastąpić poprzez wyrażenie zgody przez skazanego na wykonanie tych kar i zrzeczenie się korzystania z zasady specjalności po przekazaniu, które powinno odbyć się w sposób jednoznaczny, dobrowolny, ze świadomością konsekwencji, a także poprzedzać wydanie wyroku łącznego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2022 r., sygn. akt II KK 151/22). W postępowaniu dotyczącym wydania europejskiego nakazu aresztowania obowiązuje zasada specjalności, która oznacza zakaz ścigania osoby przekazanej za inne przestępstwa niż te, które stanowiły podstawę przekazania, jak również zakaz wykonania orzeczonych wobec osoby przekazanej za te przestępstwa kar pozbawienia wolności albo innych środków polegających na pozbawieniu wolności (art. 607e § 1 k.p.k.). Istnienie tej zasady prowadzi do powstania ujemnej przesłanki wykonania orzeczeń, które nie stanowiły podstawy przekazania (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 sierpnia 2019 r., sygn. akt II KK 486/18). Omawiana zasada implikuje ujemną przesłankę wykonania orzeczeń, które nie stanowiły podstawy przekazania. Nie ma przy tym znaczenia rodzaj kar, jakie nie mogą zostać wykonane w stosunku do przekazanego. Oznacza to, że chodzi także o specyficzną sytuację wydania wyroku łącznego obejmującego kary pozbawienia wolności z wyroków nieobjętych europejskim nakazem aresztowania (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2016 r., sygn. akt III KK 471/15). Stosowanie powyższego przepisu ulega wyłączeniu jedynie w razie wyrażenia przez osobę ściganą zgody na przekazanie i zrzeczenie się korzystania z prawa określonego w § 1 lub po jej przekazaniu, złożenia przed sądem właściwym do rozpoznania sprawy oświadczenia o zrzeczeniu się korzystania z prawa określonego w § 1 w odniesieniu do czynów popełnionych przed przekazaniem - art. 607e § 3 pkt 6 i 7 k.p.k. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 2021 r., sygn. akt III KK 467/21). Choć przytoczona linia orzecznicza dotyczy przede wszystkim wprowadzenia do wykonania innej kary pozbawienia wolności, nieobjętej europejskim nakazem aresztowania, co do której skazany nie zrzekł się prawa do korzystania z zasady specjalności, jednakże w sytuacji, gdy art. 87 § 1 k.k. przewiduje łączenie kar

ograniczenia wolności i pozbawienia wolności, a w ich miejsce można wymierzyć wyłącznie karę łączną pozbawienia wolności, to trafne jest twierdzenie, że z istoty omówionych instytucji wynika, że znajduje zastosowanie także w realiach niniejszej sprawy.

Podsumowując, zaprezentowana w kasacji argumentacja przekonywała w oczywistym stopniu o wystąpieniu przy wyrokowaniu w sprawie wyroku łącznego rażącej obrazy przepisów prawa procesowego, to jest art. 366 § 1 k.p.k. i art. 410 k.p.k. w zw. z art. 574 k.p.k. oraz art. 607e § 1 k.p.k., która miała istotny wpływ na treść wyroku łącznego. Merytoryczna zawartość orzeczenia przy wyrokowaniu w sposób wolny od powyższego uchybienia byłaby odmienna. Odnotowując również podniesioną wadliwość podstawy prawnej orzeczenia kary łącznej zaskarżony wyrok podlegał uchyleniu - w celu ponownego rozpoznania sprawy w sposób czyniący zadość wymogom rzetelności postępowania.

Marek Siwek Zbigniew Kapiński Igor Zgoliński

[PGW]

[ms]